

4 (373)
2019

**Czasopismo
Instytutu Zachodniego
w Poznaniu**

Kwartalnik

Instytut Zachodni

**PRZEGLĄD
ZACHODNI**

Bieda w czasach przesyty

- 7 *Anna Kochanowska-Nieborak*, Literatura a bieda. O sile oddziaływania literackich konstrukcji wartości w świetle psychologii motywacji – na przykładzie powieści *Soll und Haben* Gustava Freytaga
- 33 *Gerda Nogal*, Das Unbehagen 'reicher Mädchen'? Silke Scheuermanns *Reiche Mädchen* und *Die Stunde zwischen Hund und Wolf*
- 47 *Piotr Sałustowicz*, Wykluczenie starszych osób – na przykładzie rynku pracy i kultury
- 71 *Radosław Murkowski*, Rozwój i perspektywy ruchów migracyjnych do Unii Europejskiej
- 91 *Grzegorz Zbińkowski*, Migrant crisis in the EU and its demographic context. Directions of Poland's migration policy after 2018
- 107 *Filip Kaczmarek*, Ubóstwo w Afryce Subsaharyjskiej jako zagrożenie dla Europy
- 127 *Natalia Sienko*, Bułgaria, Czechy, Mołdawia – polityka kulturalna państw Europy Środkowo-Wschodniej w teorii i praktyce
- 147 *Magdalena Karolak-Michalska*, *Wioletta Waloch*, Przeobrażenia w państwach Europy Wschodniej. Mozaika etniczna współczesnej Białorusi, Mołdawii i Ukrainy a bezpieczeństwo subregionu
- 175 *Agnieszka Miarka*, Wyzwania dla Mołdawii na drodze do partycypacji w Unii Europejskiej – wybrane zagadnienia
- 193 *Igor Ksenicz*, Niechciane partnerstwo? Współpraca województwa wielkopolskiego i obwodu charkowskiego
- 213 *Mirosław Jaremba*, Działania Unii Europejskiej w sprawie konfliktu między Bamarami a Rohingjami w Mjanmie
- 227 *Katarzyna Gelles*, Róża Luksemburg przeciwko wojnie. W stulecie śmierci
- PRZEGLĄDY I KOMENTARZE
- 247 *Maria Wagińska-Marzec*, Wokół sztuki ogrodowej księżnej Izabeli Czarotorskiej – polsko-niemieckie rozmowy o sztuce ogrodowej i kulturze
- 249 *Barbara Werner*, Rola Izabeli z Flemmingów Czarotorskiej w kulturze polskiej i europejskiej
- 258 *Michael Niedermeier*, Die Fürstin Czartoryska und das klassische Weimar

- 264 *Renata Kwaśniak*, Spotkania Goethego z rodziną książąt Czartoryskich
- 269 *Katrin Schulze*, Fürstin Izabela Czartoryska. Wegbereiterin des Landschaftsgartens in Polen
- 276 *Gabriela Klause*, Adaptacja *Myśli różnych...* Izabeli Czartoryskiej. Rewaloryzacja parku przy Muzeum Ziemi Średzkiej w Koszutach

OCENY I OMÓWIENIA

- 279 Thorsten Carstensen (red.), Die tägliche Schrift. Peter Handke als Leser (omów. *Andrzej Denka*)
- 287 Arkadiusz Adamczyk, János Esterházy (1901-1957). Polityk parlamentarzysta męczennik (omów. *Marek Białokur*)

Z KRONIKI NAUKOWEJ

- 294 *Bernadette Jonda*, Sąsiedztwo w środku Europy. 28. Kongres Federalnego Związku Towarzystw Niemiecko-Polskich
- 300 *Marta Baranowska*, Ambivalente Transformationen. „1989”. Zwischen Erfolgserzählung und Krisenerfahrung / Ambiguities of Transformation: „1989” between Success Story and Biographical Crisis
- 303 *Paweł Fiktus*, Annus Mirabilis. Year 1989 and Slovakia. From a totalitarian regime to democracy

WSPOMNIENIA

- 307 *Anna Wolff-Powęska*, Prof. Andrzej Kwilecki (1928-2019)

Szanowni Państwo,

niedostatek przybiera we współczesnym świecie bardzo zróżnicowane formy i towarzyszy bez mała wszystkim przejawom ludzkiej aktywności. Obok elementarnych spraw bytowych dotyka godności ludzkiej, bezpieczeństwa, zabezpieczenia społecznego, dostępu do edukacji i kultury, a w wymiarze zbiorowym samostanowienia narodów, praw i wolności obywatelskich czy szans rozwojowych. Sąsiaduje przy tym z obszarami czy społecznościami, w których potrzeby te są zaspokojone, czy zgoła doświadcza się ich przesytu. Mimo wykorzystania ogromnych zasobów i imponującego rozwoju cywilizacji, współcześni Łazarze nadal umierają pod drzwiami bogaczy: toną w Morzu Śródziemnym, giną w czystkach i konfliktach, od których społeczność międzynarodowa odwraca wzrok. Kontrasty, często drastyczne, przesądzają o paradoksach współczesnego świata i kreują jego podziały, jak te największe – jeszcze niedawne – na demokratyczny Zachód i totalitarny Wschód czy jaskrawe obecnie rozróżnienie zamożnej Północy i ubożego Południa.

Bieda i dysproporcje towarzyszą ludzkości od wielu pokoleń, jednak istotniejsze od uwypuklania różnic między skrajnościami są próby wzbudzenia motywacji oraz tworzenia rozwiązań systemowych pozwalających – jak literackiemu bohaterowi powieści Gustava Freytaga w otwierającym niniejszy tom „Przeglądu Zachodniego” artykule – zerwać z dziedziczeniem biedy i kulturą ubóstwa. Nasilające się w odniesieniu do pewnych grup społecznych wykluczenie (np. osób starszych) czy migracje mogące niemal całkowicie odmienić demografię państw czy kontynentów to wyzwania tyleż nagłe, co stające przed całymi społeczeństwami, ich gospodarzami, kulturą i mentalnością. Mogą być przyjęte z obojętnością, potraktowane jako zagrożenie czy podjęte jako wyzwanie, ale w każdym przypadku są nieuchronne, bo takie są konsekwencje globalizacji. Sposób reagowania przekłada się na bilans zysków i strat w skali makro, a jednostkowa świadomość, edukacja i kultura przesądzają o ostatecznym powodzeniu zmian albo burzliwych ich następstwach.

Podjęciu tematu **biedy w czasach przesytu** na łamach pisma Instytutu Zachodniego towarzyszyło zamierzenie ukazania wielowymiarowości i względności tego problemu we współczesnych realiach. Kolejna perspektywa studiów i analiz, jaką otwiera ta tematyka, to szanse zrównoważonego rozwoju i poszanowanie środowiska jako reakcje na kondycję planety oraz groźbę załamania linearnego wzrostu dobrobytu. Czy samoograniczenie współczesnego świata jest możliwe? Czy punktem zwrotnym okaże się trwająca pandemia? Kwestiom tym, w odniesieniu do Polski oraz jej relacji z europejskimi sąsiadami, planujemy poświęcić uwagę w jednym z najbliższych wydań naszego pisma. Zapraszam Autorów, a nade wszystko zachęcam Czytelników do lektury.

Natalia Jackowska

